7/6522

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

SAYI : B.02.0.007/00.1499 1.7./2005
KONU : Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞ
GENEL SEKRETERLİĞİNE
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

İLGİ: a) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı'nın 13.06.2005 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/6522-11713/34490 sayılı yazısı.
b) Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 16.06.2005 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-451-4/2864 sayılı yazısı.

İlgi yazılar ile İzmir Milletvekili Sayın Hakkı ÜLKÜ'ye ait Yazılı Soru Önergesi hakkındaki bilgileri içeren cevap ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Nimet ÇUBUKÇU
Devlet Bakanı

Dağıtım:
Gereği :
- TBMM Bşk.Genel Sekreterliği
(Kanunlar ve Kararlar Dai.Bşk.)
Ek: 1 Yazı (2 Nüsha)

Bilgi :
- Başbakanlık
(Kan.ve Kar.Gen.Müd.)
Ek: 1 Yazı

7/6522

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN HAKKI ÜLKÜ'NÜN
7/6522 NOLU SORU ÖNERGESİ CEVABIDIR

SORU 1 :

2000 yılından bu yana kadınların maruz kaldığı şiddet olaylarının sayısının, toplamı ve yıllara göre dağılımı nedir?

SORU 2 :

Kadınların maruz kaldığı şiddet olayları, nedenlerine göre sınıflandırıldığında nasıl bir tablo karşımıza çıkmaktadır?

SORU 3 :

Kadınların maruz kaldığı şiddet olaylarının bölgelerimize göre dağılımı nasıldır?

SORU 4 :

Kadınların maruz kaldığı ve ölümle, yaralanmayla, psikolojik rahatsızlıkla veya maddi kayıpla sonuçlanan şiddet olaylarının sayısı nedir? (Sonuçlarına göre bir sınıflandırma yapabilir misiniz?)

SORU 5:

Hükümet olarak kadınların güvenliği ve sosyal statülerinin iyileştirilmesi için hangi makamlar eliyle hangi çalışmaları yapmaktasınız?

SORU 6:

Kadınlar başta olmak üzere toplumun karşı karşıya olduğu şiddet olaylarının size göre ekonomik ve sosyal nedenleri nelerdir?

CEVAP 1-2 :

Bakanlığıma bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

Türkiye'de kadınların maruz kaldığı şiddet olayları türlerine göre tasnif edilmiş olarak Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı kayıtlarına göre aşağıda tablo halinde sunulmuştur:

7/6522

(2001-2004 YILLARI ARASINDA ÜLKE GENELİNDE YAŞANAN ŞİDDET İÇERİKLİ SUÇLAR										
	OLAY SAYISI					KADIN MAĞDUR SAYISI				
	2001	2002	2003	2004 *	TOPLAM	2001	2002	2003	2004 *	TOPLAM
Aile efradına kötü muamele	5080	6289	7340	5989	24698	4207	5304	6543	5214	21268
Kız kadın kaçırma	4715	4583	4396	2908	16602	2406	2682	2990	2070	10148
Müstehcen hareketler**	1384	1438	1583	1308	5713	838	1021	1113	828	3800
Irza geçme	1228	1310	1407	1012	4957	765	869	983	749	3366
Irza tasaddi	901	1001	1001	713	3616	519	638	639	483	2279
Evlenme vaadiyle kızlık bozma	756	721	636	364	2477	467	561	464	311	1803
Fuhşa teşvik	2825	2171	2003	1541	8540	433	389	314	235	1371
Toplam	**16889**	**17513**	**18366**	**13835**	**66603**	**9635**	**11464**	**13046**	**9890**	**44035**
Genel toplam içindeki %	12,6	12,3	12,7	13,2	12,7	28,1	28,5	30,8	31,8	29,8
Diğer	117343	124923	126290	91124	459680	24597	28706	29245	21201	103749
Genel Toplam	**134232**	**142436**	**144656**	**104959**	**526283**	**34232**	**40170**	**42291**	**31091**	**147784**
Kaynak: İÇİŞLERİ BAKANLIĞI- Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı										

Kadına yönelik şiddet olaylarında olay sayısı ile kadın mağdur sayısının birbirinden farklı olması, yürürlükten kalkan 765 sayılı Türk Ceza Kanununun, kadının mağduru olduğu bir çok suçu topluma karşı işlenen suçlar başlığı altında değerlendirmiş olmasından kaynaklanmaktadır 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren yeni TCK ile bu anlayış terk edilmiş ve kadının mağduru olduğu suçlar kişilere karşı işlenen suçlar kapsamına alınmıştır.

4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ile ilgili, hukuk mahkemelerine açılan ve hukuk mahkemelerinden çıkan davaların, söz konusu kanunun yürürlüğe girdiği 1998 yılından 2003 yılı sonuna kadar olan dağılımına ilişkin tablo Adalet Bakanlığı kayıtlarına göre aşağıda sunulmuştur:

4320 SAYILI AİLE'NİN KORUNMASINA DAİR KANUN İLE İLGİLİ HUKUK MAHKEMELERİNE AÇILAN DAVALARIN DAĞILIMI						
Yıllar	Dava Sayısı	Davacı Sayısı	Davalı Sayısı			
1998	**833**	855	854			
1999	**1979**	2009	2077			
2000	**2427**	2489	2642			
2001	**3207**	3265	3636			
2002	**4114**	4343	4325			
2003	**6147**	6570	6542			
Toplam	**18.707**	**19.531**	**20.076**			

4320 SAYILI AİLE'NİN KORUNMASINA DAİR KANUN İLE İLGİLİ HUKUK MAHKEMELERİNDE AÇILAN DAVALARIN dağılımı					
AĞIR CEZA MAHKEMELERİNE DAĞILIMI					
	Çıkan Davaların				
Yıllar	Açılış Yılları	Dava Sayıları	Toplam Çıkan	Davacı Sayısı	Davalı Sayısı
1998			692	718	724
	1996	1			
	1997	32			
	1998	659			
1999			1856	1877	1933
	1997	1			
	1998	253			
	1999	1602			
2000			2473	2583	2994
	1996 ve öncesi	1			
	1997	1			
	1998	38			
	1999	231			
	2000	2202			

Yıllar	Açılış Yılları	Dava Sayıları	Toplam Çıkan	Davacı Sayısı	Davalı Sayısı
2001			3166	3212	3403
	1997 ve öncesi	2			
	1998	1			
	1999	10			
	2000	316			
	2001	2837			
2002			4248	4461	4595
	1998 ve öncesi	1			
	1999	3			
	2000	31			
	2001	388			
	2002	3825			
2003			6375	6709	6807
	1999 ve öncesi	2			
	2000	3			
	2001	54			
	2002	597			
	2003	5719			
Kaynak: ADALET BAKANLIĞI Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü					

CEVAP 3 :

Kadınların maruz kaldığı şiddet olaylarının bölgesel dağılımını gösteren bir istatistik çalışması mevcut değildir.

CEVAP 4 :

Kadınların maruz kaldığı ve ölümle, yaralanmayla sonuçlanan şiddet olaylarının olay türü ve yıllara göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

ÜLKE GENELİNDE YAŞANAN ŞİDDET İÇERİKLİ SUÇLAR
Emniyet Genel Müdürlüğü
2001 YILI
KADIN MAĞDURLAR

		18 yas alti			19 yas ve üstü			Toplam			
	Olay sayısı	Ölü	Yaralı/ Diger	Toplam	Ölü	Yaralı/ Diger	Toplam	Ölü	Yaralı/ Diger	Toplam	Kadın %
Aile efradına kötü muamele	4586		211	211	1	3580	3581	1	3791	3792	82.7
Müstehcen hareketler	1384	0	278	278	0	557	557	0	835	835	60.3
Irza geçme	945	1	322	323	0	197	197	1	519	520	55.0
Evlenme vaadiyle kızlık bozma	624	0	220	220	0	114	114	0	334	334	53.5
Fuhsa tesvik	2432	0	60	60	1	156	157	1	216	217	8.9
Toplam	**9971**	**1**	**1091**	**1092**	**2**	**4604**	**4606**	**3**	**5695**	**5698**	57.1
Genel toplam içindeki %	***18.8***	***0.7***	***30.7***	***29.4***	***0.3***	***23.2***	***22.5***	***0.4***	***50.0***	***23.6***	
Diger	43136	152	2466	2618	642	15234	15876	794	5695	18494	42.9
Genel toplam	**53107**	**153**	**3557**	**3710**	**644**	**19838**	**20482**	**797**	**11390**	**24192**	**45.6**

4/6522

2002 YILI

		18 yas altı			19 yas ve üstü			Toplam			
	Olay sayısı	Ölü	Yaralı/ Diger	Toplam	Ölü	Yaralı/ Diger	Toplam	Ölü	Yaralı/ Diger	Toplam	Kadın %
Aile efradına kötü muamele	5130	0	349	349	2	3989	3991	2	4338	4340	84.6
Müstehcen hareketler	1438	0	426	426	0	594	594	0	1020	1020	70.9
Irza geçme	950	1	336	337	0	241	241	1	577	578	60.8
Evlenme vaadiyle kızlık bozma	544	0	248	248	0	135	135	0	383	383	70.4
Fuhsa tesvik	1827	0	68	68	0	142	142	0	210	210	11.5
Toplam	**9889**	**1**	**1427**	**1428**	**2**	**5101**	**5103**	**3**	**6528**	**6531**	66.0
Genel toplam içindeki %	***9.6***	***0.4***	***33.4***	***31.8***	***0.2***	***23.9***	***22.9***	***0.3***	***50.0***	***24.4***	
Diger	93293	224	2841	3065	881	16270	17151	1105	6528	20216	21.7
Genel toplam	**103182**	**225**	**4268**	**4493**	**883**	**21371**	**22254**	**1108**	**13056**	**26747**	25.9
											-1

2 / 5 / 7

2003 YILI
KADIN MAĞDURLAR

		18 yas altı			19 yas ve üstü			Toplam			
	Olay sayısı	Ölü	Yaralı/ Diger	Toplam	Ölü	Yaralı/ Diger	Toplam	Ölü	Yaralı/ Diger	Toplam	Kadın%
Aile efradına kötü muamele	5682	0	380	380	0	4791	4791	0	5171	5171	91.0
Müstehcen hareketler	1583	0	382	382	0	722	722	0	1104	1104	69.7
Irza geçme	1083	0	432	432	0	277	277	0	709	709	65.5
Evlenme vaadiyle kızlık bozma	450	0	238	238	0	135	135	0	373	373	82.9
Fuhsa tesvik	1704	0	62	62	0	149	149	0	211	211	12.4
Toplam	**10502**	**0**	**1494**	**1494**	**0**	**6074**	**6074**	**0**	**7568**	**7568**	72.1
Genel toplam içindeki %	***21.7***	***0.0***	***22.9***	***22.3***	***0.0***	***26.3***	***25.4***	***0.0***	***50.0***	***24.7***	
Diger	37913	189	5028	5217	849	16998	17847	1038	7568	23064	60.8
Genel toplam	**48415**	**189**	**6522**	**6711**	**849**	**23072**	**23921**	**1038**	**15136**	**30632**	63.3

4/6522

2004 YILI ILK 8 AYLIK

		18 yas altı			19 yas ve üstü			Toplam			
	Olay sayısı	Ölü	Yaralı/ Diger	Toplam	Ölü	Yaralı/ Diger	Toplam	Ölü	Yaralı/ Diger	Toplam	Kadın %
Aile efradina kötü muamele	4658	0	265	265	5	3842	3847	5	4107	4112	88.3
Müstehcen hareketler	1308	0	289	289	0	533	533	0	822	822	62.8
Irza geçme	793	0	337	337	0	221	221	0	558	558	70.4
Evlenme vaadiyle kizlik bozma	279	0	151	151	0	74	74	0	225	225	80.6
Fuhsa tesvik	1412	0	49	49	0	102	102	0	151	151	10.7
Toplam	**8450**	**0**	**1091**	**1091**	**5**	**4772**	**4777**	**5**	**5863**	**5868**	69.4
Genel toplam içindeki %	***10.4***	***0.0***	***28.2***	***27.2***	***0.8***	***25.9***	***25.1***	***0.7***	***50.0***	***25.5***	
Diger	72475	133	2783	2916	620	13652	14272	753	5863	17188	23.7
Genel toplam	**80925**	**133**	**3874**	**4007**	**625**	**18424**	**19049**	**758**	**11726**	**23056**	28.5
Insan ticareti (TCK 201/b)	***140***	***0***	***1***	***1***	***0***	***10***	***10***	***0***	***11***	***11***	***7.9***
											-2

4/5522

CEVAP 5:

Ülkemizde kadının insan haklarının tam olarak gerçekleştirilmesini sağlayacak uygun ortamın yaratılması amacıyla gerek ulusal düzeyde gerekse uluslararası düzeyde yeni politikalar üretilmekte, uygulama ve izleme mekanizmaları kurulması ve güçlendirilmesi yönünde çabalar artarak sürmektedir.

Bu bağlamda, kadının statüsünün korunması ve güçlendirilmesi konusunda ülkemizde ulusal mekanizma olarak 1990 yılında kurulan ve 1994 yılından bu yana ise yasal dayanaktan yoksun olarak çalışmalarını sürdüren Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün 6 Kasım 2004 tarihi itibariyle Teşkilat Yasasına kavuşmuş olmasıdır. Kazandırılan bu yasal statü ile Genel Müdürlüğün tüm görevlerini daha etkin bir biçimde yürütebilme olanağına sahip olacaktır.

Türkiye kadınlar için özellikle yasal düzlemde önemli dönüşümler yaşamaktadır. Türkiye, dünyadaki gelişmeler ve toplumsal talebin de etkisiyle özellikle kadın hakları konusunda reform niteliğinde yasal düzenlemeler gerçekleştirmektedir.

Bu düzenlemelerin en önemlisi hiç kuşkusuz Anayasa'da yapılan değişikliktir. Türkiye, kadın erkek eşitliği ilkesine ilişkin açık bir hükme daha önce de Anayasasında yer vermekle birlikte, 17.5.2004 tarihinde Anayasanın 10. maddesine yapılan bir ekle devlet cinsiyete dayalı ayrım yapmamanın ötesinde kadınla erkeğin her alanda eşit haklara, eşit imkanlara kavuşması için düzenlemeler yapmak, gerekli tedbirleri almakla yükümlü kılınmıştır. Bu değişiklik ile Türkiye, Anayasasında bu tür bir hükme yer veren az sayıda ülkeden biri olmuştur.

Yine 17.5.2004 tarihinde, CEDAW Sözleşmesi de dahil olmak üzere temel hak ve özgürlükleri hedef alan uluslararası belgeleri tüm kanunların üzerine çıkarmak üzere Anayasanın 90'ıncı maddesinde yapılan değişiklik dikkate değer bir başka gelişmedir. Bu düzenleme ile CEDAW Sözleşmesi normlar hiyerarşisi bakımından kendisine aykırı düşebilecek düzenlemeler karşısında üstün konuma gelmiştir.

Anayasadaki bu dikkate değer gelişmelerin yanı sıra özellikle yeni Türk Ceza Kanunu ve Türk Medeni Kanununda kadını doğrudan ilgilendiren maddeler kadın - erkek eşitliği bakış açısıyla düzenlenmiştir.

765 sayılı eski Türk Ceza Kanunu kadının mağduru olduğu bir çok suçu topluma karşı işlenen suçlar kapsamında değerlendirirken, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren yeni TCK ile bu anlayış terk edilmiş ve kadının mağduru olduğu suçlar kişilere karşı işlenen suçlar kapsamına alınmıştır. Böylece cinsel nitelikli suçlar kişiye karşı suç kapsamına alınmıştır. Evlilik içi tecavüz, işyerinde cinsel taciz gibi konulara ilk kez yasada yer verilmiştir. Türk Ceza Kanununda, kadına yönelik şiddetin en ağır biçimi olarak niteleyebileceğimiz "töre/namus cinayetleri" hususundaki düzenleme çok önemlidir. Eski Türk Ceza Kanununun "töre" cinayetlerinde indirime yol açan maddesi 2003 yılında yasa kapsamından çıkarılmış olmakla beraber yeni Türk Ceza Kanunu ile "töre/namus" cinayetleri faillerinin yasada öngörülen en ağır ceza olan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılması hükmü getirilmiştir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde çok önemli bir rolü olan " kadın sığınmaevleri / konukevleri " konusunda da Hükümetimiz döneminde çok önemli bir ilerleme sağlanarak, 5272 sayılı Belediye Kanunu ile Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 50.000'ni geçen belediyelere kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açmak yükümlülüğü getirilmiştir. Böylece şiddete uğrayan kadınlara verilen koruyucu ve önleyici hizmetlerin geliştirilmesi mümkün olacaktır. Mevcut durumda, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü bünyesinde hizmet veren 13 adet kadın konukevi mevcuttur. Ayrıca değişik kurumlarca işletilen 11 adet kadın konukevi bulunmaktadır.

Kadına karşı şiddetin önlenmesinde en önemli koruma mekanizmalarından birisi de hiç kuşkusuz 1998 yılında çıkarılan Ailenin Korunmasına Dair Kanun' dur. Bu düzenleme ile ilk kez Türkiye'de aile içi şiddet kavramı hukuksal metinde tanımlanmış ve aile içi şiddetin vuku bulduğu durumlarda mağdurun şikayeti olmaksızın (üçüncü şahısların bildirimiyle) polis ve adalet mekanizmasının harekete geçmesi sağlanmıştır. Bu yasanın yürürlüğe girmesinden sonra bu yasanın uygulanması için hakim ve savcılara yönelik olarak genelgeler çıkarılmış ve çeşitli eğitim programları uygulanmıştır.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli bir çalışma da parlamento, kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, medya ve sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile oluşturulan ve sekreteryasını Aile ve Sosyal Araştırmalar Kurumunun yürüttüğü "Şiddeti Önleme Platformu" dur. Aile içi şiddeti özel olarak ele alan bu platform özellikle kadın ve çocuğa karşı şiddet konusuna eğilmiştir. Bu platformun çalışmalarının uzun vadede bir eylem planı olarak uygulamaya yansıtılması düşünülmektedir. Ayrıca 25 Kasım "Kadına Karşı Şiddeti Önleme Günü" kapsamında 1 yıl sürecek "Kadına Karşı Şiddete Son" kampanyası da başlatılmıştır.

AB Katılım Öncesi Mali Yardımı 2005 yılı programlaması kapsamında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünce hazırlanan "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Yaygınlaştırılması Projesi " ile ilgili hazırlık süreci tamamlanmış olup 13.04.2005 tarihi itibariyle Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'ne sunulmuştur. Bu projenin amacı, Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda Ulusal Mekanizması olan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nü, AB standartlarıyla uyumlu bir toplumsal cinsiyet eşitliği organı modelinde geliştirmek, toplumsal cinsiyet eşitliğini yaşamın her alanında sağlayacak olan bir Ulusal Eylem Planı oluşturmak ve siyasi kriter doğrultusunda kadınların insan haklarının geliştirilmesi için tüm paydaşların aile içi şiddetin yok edilmesine dair kapasitelerinin güçlendirilmesidir. Bu amaçla kadına karşı aile içi şiddetin sebep ve sonuçları hakkında niteliksel ve niceliksel araştırma yaptırarak, araştırma bulguları temelinde kadına karşı şiddetle mücadele konusunda kapsamlı bir Ulusal Eylem Planı geliştirmek, değişimleri izlemek üzere bir veri bankası oluşturarak, hizmet modelleri, çeşitli bilinçlendirme ve hizmet-içi eğitim program modülleri geliştirmek yoluyla tüm paydaşların kadına yönelik aile içi şiddetin yok edilmesine dair kapasitelerini güçlendirmek amaçlanmıştır.

SHÇEK Genel Müdürlüğü bünyesinde kadınlara yönelik olarak hizmet veren 59 adet "Toplum Merkezi", GAP İdaresi bünyesinde faaliyet gösteren 30 adet "Çok Amaçlı Toplum Merkezi" bulunmaktadır.

CEVAP 6:

1994 yılında Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğünce "Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları" isimli bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın konusu Türkiye'de kent ve kır ayrımında aile içi şiddetin; sebep ve sonuçlarının yaygınlığının, düzeyinin, görülme biçim ve sıklığının, şiddete uğrayanlarla şiddet uygulayanların şiddet kavramından ne anladıklarının ortaya çıkarılmasıdır.

Araştırmada eşe karşı fiziksel şiddet, sözlü ve davranışsal şiddet ve çocuklara yönelik fiziksel şiddet olmak üzere üç konudaki şiddet yaygınlığı ölçülmeye çalışılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, bütün utangaçlığa ve gizliliğe rağmen, aile içi şiddet yaygın bir olaydır. Fiziksel şiddete ailelerin %34'ünde, sözlü şiddete ise %53'ünde rastlanmaktadır. Çocuklara yönelik fiziksel şiddete rastlanma oranı da %46'dır. Anne babaların geçmişteki dayak deneyimi (%70) şiddeti bugüne taşımaktadır. Dayağın şiddeti ve sıklığından çok varlığının önem taşıdığı görülmektedir. Aile büyüdükçe şiddet artmaktadır. Özellikle

kayınvalide ile anlaşmazlıklardan doğan sorunlar geleneksel gelin-kaynana ikilemini yaratırken, eşler arasında da çatışmaya yol açmaktadır. Hamilelik döneminde de fiziksel ve sözlü şiddetin sürdüğü, sıklığının da azalmadığı anlaşılmaktadır. Bu dönemde cinsel şiddetin de devam ettiği görülmektedir. Ailelerde cinsel şiddet ve tacize rastlanma oranı %9' dir. Şiddete maruz kalanların %80'i yapacak fazla bir şey olmadığına inanmaktadırlar. Bu durum çaresizliğin kabulü anlamına gelmekte ve şiddete maruz kalanın pasif tutumuna yol açmaktadır. Eşlerden birinin alkol kullanıyor olması aile içi şiddeti artırmaktadır. Eşlerin daha iyi eğitim görmüş olması ise aile içindeki şiddeti azaltmaktadır.

Araştırmanın genel bulgularından biri de şiddetin kuşaktan kuşağa sorun çözme biçimi olarak aktarılması ve yaşam pratikleri içerisinde bunun pekiştirilmesi ile şiddet davranışının hem devamının hem de alanının genişlemesinin sağlandığıdır.

Yine aynı kurumca 1997 yılında yapılan "Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet" isimli araştırmanın sonuçları ise aşağıda sunulmuştur:

Aile içinde ve toplumsal alanda şiddet konulu araştırma ile aile içerisindeki ve toplumsal yaşam alanındaki bazı değişkenler ile bireylerin şiddet içeren davranışları ve şiddet eğilimleri arasında bir ilişkinin olup olmadığını ve eğer varsa ilişkilerin nicelik ve niteliklerini araştırmak amaçlanmıştır. Aile ve toplumsal yaşam alanlarındaki bazı değişkenler (ailenin ekonomik gelir düzeyi, bireylerin eğitim düzeyi, aile içi meslek yapısı, aile içindeki rol ve statü dağılımı, aile içi iletişim biçimi, gelecekle ilgili beklentiler gibi) ile aile içi şiddet arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırmanın çarpıcı bulgularına bakıldığında şiddet ölçeğinden alınan puanlara göre katılanların %35'inde şiddet eğilimi 40 puanın, %2'sinde 60 puanın üzerinde bulunmuştur. Kadınların aldığı puanlar erkeklere göre belirgin biçimde daha düşüktür. 15-22 yaş grubunda belirgin biçimde yükselen şiddet ölçeği puanları; şiddet gösterme eğilimleri açısından gençlerin en önemli risk grubunu oluşturduklarının adeta kanıtı niteliğindedir. Evli ve/veya başından evlilik geçmiş kişilerin, genel populasyona göre şiddet ölçeğinden aldıkları puanlar nispeten biraz daha düşüktür, ama bunda tek başına evlilikten ziyade yaş ile ona bağlı geçmiş olayları unutma, geçmişe olumlu bakma gibi diğer faktörlerin de bir rolü olabilir. Evli olup olmama, şiddet ölçeğinden alınan puanları etkilemesi açısından cinsiyet ve yaş kadar önemli bulunmamıştır. Evli ve/veya başından evlilik geçmiş kişiler, ancak %3.3 oranında eşleriyle sık sık kavgaya varan münakaşalar yaptıklarını söylemektedirler. Kadınların %10'u eşlerinden sık sık (%3.6) ve ara sıra (%6.5) dayak yediklerini bildirirlerken, erkeklerin %2.1'inin sık sık, %1.2'sinin ara sıra eşleri tarafından dövüldüklerini söylemeleri ilginçtir. Eş tarafından dövülme oranları, yaşa göre çok farklılık göstermemektedir.

Kadınların %12.3'ü eşleri tarafından sık sık ve ara sıra hakarete uğradıkları; eşin hakaretine uğrama oranının kadınlarda iki misli fazla olduğu ama yaşla birlikte değişmediği saptanmıştır.

14 yaşından büyük kişilerin karı-koca ilişkilerindeki gerginleşme nedenleri arasında en çok yer verdikleri durumlar; "eşin evle ilgilenmemesi" (%66.2), "eşin saygısız tavır ve davranışları" (%56.6), "eşin kötü alışkanlıkları" (%56.5) olarak sıralanmaktadır.

Eşler arasındaki şiddetin yukarıda belirtilenlerin dışında kalan bazı özgün yönleri de bulunmaktadır. Örneğin eşle kavgaya varan münakaşalar yapma oranı arttıkça, (özellikle kadınların) eş tarafından dövülme oranlarının arttığı, aynı durumun eşin hakaretlerine maruz kalma açısından da geçerli

olduğu ortaya çıkmıştır. Eşler arasında duygu ve düşünce paylaşımı yönünden ne kadar uyumlu ve tatmin edici bir ilişki varsa, şiddet ölçeğinden alınan puanlar da o ölçüde artmaktadır, üstelik bu durumdan kendilerini değil eşlerini sorumlu tutanlarda da bu artış çok yüksek oranlara ulaşmaktadır. Ancak burada belirtilmesi gereken önemli bir nokta kişilerin yarısından fazlası da "ara sıra" ve "çok az" da olsa kavgaya varan münakaşalar yaptıklarını bildirmektedirler. Demek ki uyumlu ve tatmin edici bir evlilik ilişkisi olabilmesi için, eşle kavgaya varan münakaşalar yapılmaması gerektiği, görüşülenlerin büyük bölümünce koşul olarak görülmemektedir. Araştırma, eşle duygu ve düşüncedeki paylaşım düzeyleriyle cinsel yaşamdaki paylaşım düzeyleri arasında birebir olmasa bile büyük ölçüde bir mütekabiliyet ilişkisi olduğunu ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla cinsel paylaşım düzeyleriyle eşler arasındaki ilişkiler, duygu ve düşüncedeki paylaşım düzeyleriyle eşler arasındaki ilişkilere büyük ölçüde benzemektedir. Cinsel yaşamdaki paylaşım, eşler arasındaki ilişkinin dolayısıyla evlilikte şiddet görünümlerinin iyi bir ölçütü gibi görünmektedir. Bir başka olgu, evlilikte şiddet görünümlerinin iyi bir ölçütü, ailedeki karar alma süreçlerine katılımdır. Ailedeki karar alma süreçlerine üyelerin katılımı arttıkça, eşler arasındaki duygu ve düşünceleri paylaşım düzeyi açısından tatmin edici ve uyumlu ilişki olasılığı da artmakta; aynı şekilde eşler arasındaki şiddet görünümleri de gerilemeye uğramaktadır. Ailedeki karar alma süreçlerine üyelerin katılımları arttıkça, evde çocukların dövülme sıklıkları da belirgin biçimde azalmaktadır.

Çocuklu ailelerin çocuklarının yaramazlıkları karşısında uyguladıkları yöntemler arasında "açıklama ve ikna etme" çok yüksek oranlarla ilk sırada yer almakta, onu "azarlama, utandırma", "cezalandırma ve yoksun bırakma" ve "korkutma" izlemektedir. Evde çocukların hiç dövülmediğini söyleyen aileler yüzde 55 oranındadır; çocuklarını ayda birden fazla ve çok şiddetli dövdüklerini söyleyenler yüzde 3, yılda 1-10 arası çok şiddetli dövdüklerini söyleyenler yüzde 1.5 oranındadır. Ailelerin yüzde 40'ı ise çocuklarını hafif şiddette dövdüklerini belirtmektedirler. Evde çocukları dövmeyi daha çok annelerin üstlendiği görülmektedir.

7-14 yaş grubundakilerin yüzde 22'si bir, yüzde 2'si daha fazla evden kaçmışlardır. Bir kez evden kaçma erkeklerde, birden fazla evden kaçma kızlarda daha fazladır. Yine aynı yaş grubundaki öğrencilerin yarısına yakını cinsiyet farkı olmaksızın, öğretmenlerinden, diğer öğrencilerden, okul dışındaki başka kimselerden bir biçimde rahatsız edici davranışlara maruz kalmışlardır.

Şiddete maruz kalınan bir çocukluk yaşamak, sonraki yaşamda ailede ve toplumsal alanda bir şiddet uygulayıcısı olma şansını artırmaktadır ve büyük olasılıkla tüm bu alanlardaki şiddet zincirinin temel ve başlatıcı halkasını oluşturmaktadır. Bu açıdan Türkiye'deki şiddet eğilimlerini düşürmenin yolu, çocuk eğitiminde şiddeti bir yöntem olarak kullanmaktan kaçınmaktır.

Ailenin yapısal özelliklerinden olan birey sayısının 7'ye kadar artması şiddet ölçeğinden alınan puanları da artırmaktadır. Birey sayısı 7'yi aştığında şiddet ölçeği puanları gerilemektedir.

Aile içi dayanışma ile akrabalarla görüşme ve yardımlaşma oranları azaldıkça, şiddet ölçeği puanları yükselmektedir.

Alkol ile şiddet arasında da açık bir ilişki görülmektedir.

Bireylerin eğitim düzeylerindeki artışa bağlı olarak, şiddet eğilimleri azalmaktadır. Aynı şekilde gelecekle ilgili beklentilerdeki olumluluk düzeyine bağlı olarak da şiddet eğilimleri azalmaktadır.

Siyasal sistemle ilişkileri kötü olan bireylerin şiddet eğilimleri ile siyasal sistemle ilişkileri iyi olan bireylerin şiddet eğilimleri arasındaki farklılaşmalar anlamlı bulunmuştur.

Bakanlığıma bağlı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

SOSYAL HİZMETLER VE ÇOCUK ESİRGEME KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN KADINA YÖNELİK HİZMETLERİ

"Kadına yönelik şiddet, bir cinsin yaşam hakkının, güvenlik, özgürlük, onur, bedensel bütünlük hakkının ihlalidir. Bu anlamda da demokrasiye aykırıdır. Demokratik geleneğin gelişmesini engelleyici bir insan hakları ihlalidir.

Şiddet, hem kurban hem uygulayan hem de tanık olanlar için renkleri solduran, dünyayı küçülten bir etki yapmaktadır. Şiddete uğrayan kadının değerleri, nitelikleri, kararları yok olmakta, "ben" duygusu yitirilmekte, kimlik kaybı görülmekte, sağlık sorunları artmakta, girişimciliği gelişmediği gibi tam tersine kaybolmaya başlamaktadır. Şiddete uğrayan kaydınlar kimlik ve düşünce geliştirmekte zorlanmakta ve toplumsal tavır alışlarda yer alamamaktadırlar. Böylece toplumun çoğunluğu daha baştan büyük ölçüde küçülmekte, demokrasinin tabanı daralmaktadır. Şiddet ortamında herkesin ölçülerinde bozulma görülmekte, antidemokratik uygulamalar her ortamda her kademede yaygınlaşmakta, kişilerde de toplumda da dengesizlik artmaktadır." (DPT Kadın Alt Komisyon Raporu, 1993).

Şiddetin yaşandığı ailelerde yetişen kız ve erkek çocuklarda ciddi sağlık sorunlarının yanı sıra uyuşturucu ve alkol bağımlılığı, intihar girişimi, yasadışı davranış eğilimi, okula devamsızlık ve eğitimini yarıda bırakma gibi eğilimlerin daha yüksek oranlarda görüldüğü saptanmıştır.

Yapılan araştırmalar, yukarıda da belirtildiği gibi aile içi şiddetin zararlı bir süreç ve yaygın bir huzursuzluk kaynağı olduğunu ortaya koymuştur. Bu nedenle kadına yönelik şiddeti önlemek ve ortadan kaldırmak için önlemler alınması, kadının şiddete karşı korunması gerekmektedir. Konu, kadınların ülke kalkınmasındaki rolü açısından da büyük önem taşımaktadır.

Ayrıca Devletimizin imzalamış olduğu kadına yönelik uluslararası sözleşme ve kararlar uyarınca, kadın ve çocuklara karşı her türlü şiddetin niteliğini belirlemek, önlemek ve ortadan kaldırmak, toplum dışına itilmiş kadın ve çocuklara barınma imkanı sağlamak, destek hizmetleri sunmak için tüm etkin önlemleri alma yükümlülüğü bulunmaktadır.

"Kadının ilerlemesi ve kadın-erkek eşitliğinin sağlanması bir insan hakları sorunudur ve sosyal adaletin bir şartıdır ve sadece bir kadın konusu olarak görülmemelidir. Bunlar, sürdürülebilir, adil ve kalkınmış bir toplum inşa etmenin tek yoludur. Kadının güçlendirilmesi ve kadın-erkek eşitliği, bütün insanlar için politik, sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel güvenliği başarmanın ön koşuludur." (Pekin+5 Siyasi Deklarasyonu ve Sonuç Belgesi, KSSGM)

Sosyal hizmetlerin önem taşıyan amaçlarından biri de insan haklarını güvence altına almaktır. Eşitlik, özgürlük ve onurun insan haklarının dayandığı temel unsurlar olduğu gerçeğinden hareketle, kadınların kendi durumlarını belirlemede, kendi haklarında söz sahibi olma hakkına sahip oldukları bilincine

ulaşmalarında, istismara karşı çıkmalarında, statülerinin yükseltilmesinde, onurlarının korunmasında ve böylece demokratik geleneğin geliştirilmesinde SHÇEK'in küçümsenemeyecek katkıları vardır. Kadının ilerlemesi ve güçlendirilmesi ve şiddete karşı korunmasına yönelik yürütülen hizmetlerle eşitlik politikalarına katkı sağlanmaktadır.

SHÇEK; ulusal kalkınma plan hedefleri, ülkemizin de taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, belgeler ve kararların öngördüğü yükümlülükler ve görevler arasında da yer aldığı üzere, kadın istismarını önleme politikalarının geliştirilmesi, yasal önlemlerin alınması, istismara uğrayan yada bu riski taşıyan kadınlar için koruyucu ve destek hizmetlerinin sağlanması gerektiği bilinci ile istismara uğrayan veya bu riski taşıyan kadınlara yönelik hizmetlerini ağırlıklı olarak **kadın konukevleri** ile vermektedir.

Fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik istismara uğrayan kadınların psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözümlenmesi sırasında varsa çocuklarıyla birlikte ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla geçici bir süre kalabilecekleri **yatılı sosyal hizmet kuruluşları olan kadın konukevlerinde; 12 Temmuz 1998 tarih ve 23400 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunan "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na Bağlı Kadın Konukevleri Yönetmeliği"**uyarınca hizmet verilmektedir.

Kadın konukevlerinin bir sosyal hizmet kuruluşu olarak kabul edilmiş olması "Pekin+5" Kadın Alanında Çalışan Sivil Toplum Kuruluşları raporunda (5-6 Şubat 2000, Ankara) "Pekin Sonrası Kazanımlar" başlığı altında olumlu yasal düzenlemeler/gelişmeler kapsamında değerlendirilmiştir.

Yönetmelik doğrultusunda, kadınların ve yanlarında getirdikleri çocukların sağlık, psiko-sosyal ve hukuki yardım, beslenme, giyim, eğitim, öğrenm, harçlık, ulaşım vb. ihtiyaçlarının giderilmesinde Kurumun bütçesinden ayrılan payın artırılması, personel ihtiyacının karşılanması, hizmetlerde bütünlük ve etkililik sağlanması hedeflenmiştir.

Söz konusu Yönetmelik; kadınların acilen kuruluşlarımıza kabulleri ile süreleri dolduğunda değil, psiko-sosyal ve ekonomik sorunları çözümlenineye kadar kalabilmelerini sağlayıcı hükümler taşımakta, görevli meslek elemanlarının da yardımı ile gereken evrakın tanzimi daha sonra yapılabilmektedir.

Kadın konukevlerinin; şiddete uğradığı kişilerden kaçan ve izinin bulunmasını istemeyen kadınların can güvenliğinin sağlanabilmesi ve şiddet uygulayan kişilerin iz sürmesi nedeniyle olabilecek olumsuz olayların önlenebilmesi açısından gizliliği büyük önem taşımaktadır. **Bu nedenle, kadın konukevlerine girmek üzere yapılan başvurular il müdürlüklerimizce değerlendirilmekte,** kuruluşların adres ve telefon numaraları gizli tutulmaktadır.

Gizlilik ilkesi nedeniyle, kadın konukevlerine girmek üzere yapılan başvurular il sosyal hizmet müdürlüklerince kadının beyanı esas alınarak değerlendirilmekte, illerinde kadın konukevi bulunması ve aynı ilde kalmasında bir sakınca bulunmaması halinde hemen, aksi halde telefon talimatları ve fak yoluyla ve il emniyet müdürlükleri işbirliği ile kadın konukevlerine güvenli bir biçimde gönderilmekte ve gerekir ise kabulü yapılan kuruluşlarımızda da yakın koruma sağlanarak, gereksinim duyduğu hizmetlerden yararlanmalarına yönelik mesleki çalışmalar yapılmaktadır.

Can güvenliği tehlikede olup, baskı ve olumsuzluk yaşadığı çevreden uzaklaşma istemi yerine getirilen ve yeni bir hayat kurma umudunun yeşermesine yardımcı olunan istismar mağduru kadınların devlete sığınmış

olması cinayetin işlenmesi açısından caydırıcı olmakta ve kadının hayatı kurtulmaktadır.

Kadın konukevlerine kabulü yapılan kadınlara yönelik mesleki çalışmalar; kadınları destek ve yardımın nesnesi değil, kalkınmanın temel ve eşit öznesi olarak algılayan bir yaklaşımla, reşit bireyler oldukları ve "kendi kaderini tayin" ilkesi göz ardı edilmeden mesleki teknik ve yöntemler aracılığı ile yerine getirilmektedir.

Söz konusu çalışmalar ana hatlarıyla aşağıda belirtilmektedir.

- Şiddete uğrayan kadınlarda şiddet sonucu ortaya çıkan umutsuzluk, değersizlik, suçluluk, utanç ve korku gibi duyguların aşılması,
- Özgüven ve özsaygının yeniden yapılanması,
- Yeni yaşam seçeneklerini sağlıklı biçimde belirleyebilmeleri yönünde psikolojik destek, danışmanlık, hukuksal rehberlik sunulması,
- Kendilerine yeterli olabilecekleri bir iş ve meslek edindirmelerinde gerekli önlemlerin alınması,
- Aile veya eşle bir araya gelmeyi tercih etmeleri durumunda ailenin şiddet içermeyen bir ortam haline gelmesi ve çocukların şiddetten uzak, sağlıklı bir ortamda yetişmesi için aile ilişkilerinin sağlıklı sürdürülmesinin sağlanması,
- İzleme faaliyetlerinin sürdürülmesi,
- Yukarıda belirtilen çalışmaların yanı sıra ortaya çıkabilecek değişik sorunlar karşısında dinamik bir yaklaşımla şiddet kurbanlarına gereken tüm hizmetlerin çok disiplinli ekip çalışması anlayışıyla sunulması.

Kadın konukevlerinden;

- Eşler arası anlaşmazlıklar nedeniyle evini terk eden ya da eşleri tarafından terk edilen ve bu sebeple yardıma ihtiyaç duyan kadınlar,
- Fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik istismara uğrayan kadınlar,
- Boşanma ya da eşin ölümü nedeniyle ekonomik ve sosyal yoksunluk içine düşmüş kadınlar,
- İstenmeyen evliliklere zorlanan kadınlar,
- Evlilik dışı hamile ya da çocuk sahibi olan ve bu nedenle ailesi tarafından kabul edilmeyen kadınlar,
- Daha önce uyuşturucu, alkol bağımlılığı olup, bu konuda tedavi görmüş ve alışkanlıklarını terk etmiş kadınlar,
- Cezaevinden yeni çıkmış olup, yardım ve desteğe ihtiyacı olan kadınlar,
- Kontrolleri dışında oluşan çevre koşulları nedeniyle ekonomik ve sosyal yoksunluk içine düşmüş kadınlar,

yararlanmaktadır.

Kadınların, söz konusu kuruluşlarımıza çocukları ile birlikte kabul edilmeleri nedeniyle, çocukların anne sevgisi ve şefkatinden mahrum edilmeden ve korunmaya muhtaç konuma gelmeden yetişmelerine olanak sağlanmaktadır. Bu kapsamda, işe yerleşerek kadın konukevinden ayrılan kadınların varsa çocukları ücretsiz kreş ve gündüz bakımevi hizmetlerinden yararlandırılmaktadır. Ayrıca gerekli görülmesi halinde, söz konusu çocukların durumları 2828 sayılı Yasa kapsamında değerlendirilerek, yaşlarına uygun sosyal hizmet kuruluşlarına kabulleri yapılmakta ya da koruyucu aile, evlat edindirme gibi hizmetlerden yararlanmaları sağlanmaktadır.

Ayrıca Anayasamızın 41'inci maddesi hükmü de göz önüne alınarak hazırlanıp 1998 yılında yürürlüğe giren ve aile içi şiddetten mağdur olan kadını koruyucu yasal önlemlerin alınmasını sağlayan **4320 sayılı "Ailenin**

Korunmasına Dair Kanun"un uygulanması amacıyla kadın konukevine kabulü için il müdürlüklerimize başvuran kadınlardan aile içi şiddete maruz kalmış olanlara, Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı ihbarda bulunmaları konusunda rehberlik yapılmaktadır.

Genel Müdürlüğümüze bağlı olarak toplam 13 kadın konukevi hizmetlerini sürdürmektedir. Toplam kapasite 239'dur.

Kadın konukevlerinin açılışlarında belirlenen kapasiteleri, artan taleplerin karşılanmasında engel olarak görülmemekte, bir çok kuruluşumuz gerekirse yatak ilavesi yaparak kapasitelerinin üstünde hizmet verebilmektedirler. Ayrıca, kadın konukevlerine kabul edilen kadınların kalma sürelerinin değişkenliği nedeniyle doğan sirkülasyonla yıl içinde barınan kadın sayısı toplam kapasitenin üzerinde olmakta ve bu sayı yıllara göre giderek artış göstermektedir.

Buna göre, Kadın konukevlerinin açılışlarından 2004 yılı sonuna kadar yararlanan kadın sayısı 4620, çocuk sayısı ise 4044'e ulaşmış bulunmaktadır. 912'kadının işe yerleşmesi sağlanmıştır.

(2004 yılı içinde 553 kadınımıza ve yanlarında getirdikleri 412 çocuğa hizmet verilmiştir.)

kadın konukevlerinden yararlanan kadınların her yıl sonunda kuruluşlarımızca düzenlenen istatistiki bilgilere göre durumları değerlendirilmektedir.

En son 550 kadın ve 234'ü kız, 178'i erkek olmak üzere toplam 412 çocuğun kabulünün yapıldığı 2003 yılı değerlendirmelerine göre;

- Geçen yıllarda olduğu gibi kadınların büyük bir oranla (% 52) fiziksel, duygusal, cinsel ve/veya ekonomik olarak istismar edilmeleri sonucu kuruluşlarımıza geldikleri saptanmıştır.
- Bunu; kendi istemeleri dışında oluşan ekonomik ve sosyal yoksunluk (% 35),
- Evlilik dışı hamilelik yada çocuk sahibi olma nedeniyle ailesi tarafından kabul edilmeme (& 8),
- İstenmeyen evliliklere zorlanma (% 3),
- Cezaevinden yeni çıkmış olup yardım ve desteğe gereksinim duyma (% 1) takip etmektedir.
- Kadınların uğradıkları istismar türü incelendiğinde % 71'inin fiziksel istismar,
- % 12'sinin cinsel,
- % 9'unun duygusal,
- % 8'inin ise ekonomik olarak istismar edildikleri görülmüştür.
- Kadınlar büyük bir oranla (% 83) eşleri tarafından istismar edilmektedirler.
- Kadınların çoğunluğunun (% 36) 23-30 yaş arasında bulunduğu,
- % 58'inin evli,
- % 56'sının ilkokul mezunu olduğu,
- % 37'sinin hiç çalışmadığı,
- % 82'sinin gelirinin olmadığı saptanmıştır.
- Kadınların % 71'inin çocuklu oldukları görülmüştür.
- Kuruluşlarımıza anneleri ile birlikte kabul edilen çocukların durumu incelendiğinde çoğunluğun (% 61), 0-6 yaş grubunda bulundukları görülmüştür.
- Kuruluşlarımızdan yararlanan evli kadınların eşleri ile ilgili bilgilerin incelenmesinden; çoğunluğun 26 ile 40 yaşları arasında, ilk okul

mezunu oldukları, geçici gelir getiren işlerde çalıştıkları ve düşük bir gelire sahip oldukları görülmüştür.

- Eşlerin % 60'ının zararlı alışkanlıkları bulunduğu saptanmıştır.

Kuruluşlarımızın hizmetlerinden yararlanarak ayrılan kadınlar; işe yerleşmeleri, eşleri ile barışmaları, öz aileleri ile olan sorunlarını çözümlemeleri, boşanıp öz ailelerinin yanına dönmeleri, ayrı bir eve yerleşmeleri ya da kendi istekleri ile kuruluşlarımızdan ayrılmaktadırlar.

2003 yılında kuruluşlarımızdan yararlanarak ayrılan kadın sayısı 536'dır.

Ayrılan kadınların % 30'u bir iş sahibi olarak, % 24'ü öz ailesi ile sorunlarını çözümleyerek, % 12'si eşi ile barışarak, % 8'i ayrı bir eve yerleşerek, % 13'ü kuruluşu terk ederek, % 8'i kendi isteği ile ayrılmışlardır.

Kadın konukevlerinde sürdürülen; kadınların kuruluşta kaldıkları süre içinde gelecekte kendilerine yeterli olabilecek bir iş ve meslek edinmelerinde gerekli önlemlerin alınması çalışmaları, SHÇEK'in bir istihdam kurumu olmadığı göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmektedir.

Bu çalışmalar kapsamında kadınların; daha kolay ve daha iyi işler bulabilmeleri ve sosyo-ekonomik düzeylerinin yükseltilmesine yönelik yaygın eğitim, işgücü eğitimi ve benzeri eğitim olanakları sağlayan kurum ve kuruluşlardan haberdar edilerek yönlendirilmeleri ve gerekli görülen kamu ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği sağlanması yer almaktadır.

İşe yerleşen kadınların çoğu kalacak yer sorunlarını da gidermek için yatılı işleri tercih etmektedirler.

Kadınların yerleştikleri işler; yatılı çocuk ve yaşlı bakımı, yatılı temizlik işi, güvenlik görevlisi, kuaförde çay ve temizlik işleri, tekstil fabrikasında işçi, büro elemanı, sekreter, butikte ve mağazada tezgahtar, kasiyer, temizlik şirketi, otelde kat görevlisi, deri mağazasında aşçı, çay bahçesinde garson, restoranda bulaşıkçı, devlet memuru, öğretmen, çevirmen, pazarlama elemanı, mağazada satış elemanı, lokantada hizmetli, metro turizmde hostes, bölge yatılı ilk öğretmen okulunda işçi vb. işlerdir.

Kadınların geldikleri yerleşim bölgelerine bakıldığında; en yüksek oranı (% 25) Marmara Bölgesi oluşturmaktadır. Bunu; % 21 İç Anadolu Bölgesi, % 21 Ege Bölgesi, % 17 Akdeniz Bölgesi, % 5 Doğu Anadolu Bölgesi, % 5 Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve % 5 oranında Karadeniz Bölgesi takip etmektedir. Yurtdışından gelen kadınların oranı çok düşüktür.

550 kadının kabulünün yapıldığı 2003 yılında; kadınların büyük bir bölümü şehirlerden gelmiştir (% 73), İlçelerden gelenler (% 16) oranındadır. Köyden gelen kadınların oranı düşüktür (% 11). Ancak geçen yıllara göre köylerden gelen kadın sayısında artış olduğu gözlenmiştir.

Kurumumuza bağlı kadın konukevlerinin; sosyo-kültürel yapısı uygun, gizliliğin sağlanabileceği il ve ilçelerde, olanaklı olduğu ölçüde il müdürlüklerine kolay ulaşılabilecek bir konumda açılmalarına özen gösterilmekte, hazırlanan ihtiyaç programına uygun mimari projesi bulunmasına rağmen, kaynaklarımızın rasyonel bir biçimde değerlendirilmesi ilkesi ile mahalli olanakların öncelikle kullanılması tercih edilmekte, ilin ihtiyacının yanı sıra bölgenin ve sosyo-kültürel yapısı kadın konukevi açılmasına uygun olmayan illerin müracaatçıları da göz önünde bulundurulmaktadır.

Kadın konukevlerinin yaygınlaştırılmasına yönelik bu çalışmalar kapsamında **yakın bir tarihte 4 kadın konukevinin daha hizmete açılması sağlanacaktır.**

Şiddetin ortadan kaldırılması bugünden yarına gerçekleştirilebilecek bir nitelik taşımamaktadır. Bu nedenle, şiddet mağdurlarına destek verme ihtiyacı sürmekte ve kadın konukevleri/sığınakları bu destekler arasında önemli bir yer tutmaktadır. Kurumumuzca bu kuruluşların yaygınlaştırılması, daha çok kadın ve çocuğa destek sağlanması için çaba harcanması gerektiği bilinmekte ve bu alanda diğer kamu ve sivil toplum kuruluşları ile yapılacak işbirliği önemsenmektedir.

2828 sayılı Kurum Kanunumuzun 9'uncu maddesinin (g) bendi ile 34'üncü maddelerine dayanılarak hazırlanıp 8 Mayıs 2001 tarih ve 24396 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunan "Özel Hukuk Tüzel Kişileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Açılan Kadın Konukevleri Yönetmeliği" Kurumumuz dışında açılan kadın konukevleri/sığınaklarının açılış ve işletilmelerine rehber olması, hizmetten yararlanan kadın ve çocuklarının istismarının önlenmesi, insan onuruna yakışan çağdaş anlayış ve koşullara uygun düzeyde hizmet sunumunun sağlanması amacıyla hazırlanmış olup, bu alandaki özverili çalışmaların desteklenmesi, işbirliği ve dayanışmanın öne çıkarılarak uygulanması öngörülmektedir.

Bu Yönetmelik uyarınca İzmir Belediyesine ait bir kadın sığınma evi hizmete açılmıştır.

Kadın istismarına karşı mücadele eden kadın grupları ve kamu kurum ve kuruluşları arasında kalıcı bir iletişim ve bilgi ağı kurma, ortak politikalar oluşturma amaçlı faaliyetlerimiz sürdürülmektedir. Bu kapsamda, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları, sivil toplum kuruluşlarına ait kadın danışma ve dayanışma merkezleri, hukuki danışmanlık hizmetleri veren barolar, kadın istihdamına destek veren kamu ve sivil toplum kuruluşları, üniversitelerin kadın sorunları araştırma ve uygulama merkezleri ile işbirliği yapılmaktadır.

Kadına yönelik şiddet; her yıl ulusal düzeyde kutlanan "8 Mart Dünya Kadınlar Günü" etkinlikleri çerçevesinde gerçekleştirilen yürüyüşlerde, kitle iletişim araçlarındaki programlarda, konferans, sempozyum, söyleşi, açık oturum vb. toplantılarda, şenlikler ve yemekli dayanışma gecelerinde konu edilmekte ve **kınanmaktadır.** Tüm il müdürlüklerimizce kutlama komiteleri oluşturularak yapılan etkinlikler kapsamında, kadın girişimcilerin toplumsal ve ekonomik hayata katılarak üretime ve aile bütçesine katkıda bulunmalarını, gelir elde etmelerini sağlamak, sosyal ilişkilerini, özgüvenlerini geliştirmelerine destek vermek amacıyla el emeklerinin değerlendirilmesine yönelik kermesler, kadının günlük yaşamını, üslendiği rolleri, aile ve toplumdaki yerini yansıtan fotoğraf, resim, kitap sergileri, tiyatro, film, dia gösterileri ve toplu nikah törenleri ve medya kanalıyla halkı bilgilendirme çalışmaları yapılmaktadır.

Ayrıca İl Sosyal Hizmet Müdürlüklerindeki il müdürleri dahil, görevli meslek elemanları ile kadın konukevleri, aile danışma merkezleri ve toplum merkezlerinde görevli meslek elemanlarının; istismar mağduru kadına yönelik hizmetler konusunda bilgi ve deneyim paylaşımı ortamı bulmaları, konunun uzmanları tarafından kadının toplumdaki yeri, yaşanan sorunlar, kadın ve çocukların yasal hakları ve bu haklarının nasıl kullanılacağı, kadın bakış açısı ve istismara uğrayan kadına yönelik hizmetler konusunda bilgilenmelerine vatandaşlık ve çocuk hakları eğitici eğitimine katılmaları gerçekleştirilerek, bu eğitimlerin hizmetin niteliğine olumlu biçimde yansıması sağlanmıştır.

TOPLUM MERKEZLERİ

Türkiye'de hızlı toplumsal değişme, kentleşme ve göçün yarattığı pek çok sorun yaşanmaktadır. Bu sorunların başında, yoksulluk, gecekondulaşma, aile ilişkilerinde ve toplumsal değerlerde çözülme, uyum sorunları, işsizlik, eğitimsizlik, kentin kaynaklarına ulaşamama, madde bağımlılığı, suça yönelme vb. gelmektedir.

Bu sorunlar, bireylerin ve grupların kaderinden, eksikliğinden ya da yanlış davranışlarından kaynaklanmadığı gibi çözümü de bireylere ve gruplara bırakılmayacak kadar önemlidir ve sosyal devletin yükümlülüğü olarak görülmektedir. Sorunun çok yönlü olması bireylerin ve grupların bu sorunların üstesinden yalnız başlarına gelmelerini engellemektedir. Bu nedenle, yardımcı olacak meslek elemanlarına ve kuruluşlara gereksinim vardır. Eğer bu türlü temel sorunlar zamanında müdahale edilip çözümü yönünde çalışılmazsa çok daha önemli boyutlara ulaşması kaçınılmazdır.

Hedef kitlenin en kolay ulaşabileceği ve hizmet alabileceği kuruluşlar olan toplum merkezleri birey ve grupların sorunlarının çözümünde çok önemli bir işlev üstlenmektedir.

Toplum Merkezlerince hizmet verilen yoğun göç alan, gecekondu ve kalkınmada öncelikli bölgelerde, halkın aktif katılımı temelinde çeşitli hizmetler sunulmaktadır.

Birey, grup ve ailelerin ve toplumun sorunlarla baş edebilmeleri ve bireylerin katılımcı, üretken, kendine yeterli hale gelmeleri amacıyla, koruyucu-önleyici, eğitimci-geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici hizmetler, insana yatırım düşüncesiyle, halkın istek ve gereksinimleri doğrultusunda planlanmaktadır.

Toplum merkezlerinde, yoksulluktan ve hızlı kentleşmeden en çok etkilenen gruplar olan çocuk, genç ve kadınlar, öncelikli hizmet grubu olarak düşünülmektedir. Çünkü bu gruplar toplumun bugününü ve yarınını etkileme gücüne sahip bir kitledir. Bu grupların bilgi, beceri, eğitim, insiyatif gücü gibi niteliklerin arttırılması, ortaya çıkma olasılığı olan pek çok sorunun önlenmesi anlamına gelmektedir. Gecekondu bölgeleri hızlı nüfus artışının olduğu bölgeler olarak genç bir nüfusa sahiptir. Bu nedenle çocuk ve gençlerin öncelikli ele alınması önemlidir. Yoksulluk içinde ve dezavantajlı koşullarda yaşayan çocukların her yönde gelişimi risk altındadır. Çocuklara ve en yakın ilişkide olan ve onları yönlendiren annelere götürülen hizmetlerin; içinde bulundukları sorunların çözümünde, güçlendirilmelerinde, toplum hayatına katılımında ve haklarını öğrenmelerinde etkili olacak biçimde ve onlarla birlikte planlanması gerekmektedir.

Bu sorunların çözümü, pek çok mesleği, kamu kurum ve kuruluşunu, üniversiteleri, uluslararası kuruluşları, sivil toplum kuruluşlarını ilgilendirmekte, işbirliği ve eşgüdüm içinde çalışılması, çalışmanın etkinliğini yükseltmektedir. Toplum Merkezlerinden pek çok sivil toplum örgütü ve üniversitelerle işbirliği aşağıdaki alanlarda hizmet vermektedir.

Bu nedenle halen; Belediyeler, Milli Eğitim bakanlığı Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Anne Çocuk Eğitim Vakfı, Kadının insan Hakları Projesi Yeni Çözümler Vakfı, Türk Kadınlar Birliği, İnsan Sağlığı ve Eğitim Vakfı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı, Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Vakfı, Rotary Kulübü, Soroptimistler Derneği, Türkiye Kızılay derneği, Üniversiteler

ve uluslar arası kuruluşlar gibi çeşitli sektörlerle yapılan protokoller çerçevesinde işbirliği ve eşgüdüm sağlanarak hizmetler sürdürülmektedir.

Toplum merkezlerinde hizmetlerin belirlenmesinden uygulanmasına ve sonuçlanmasına kadar her aşamasında bölge halkının katkı ve katılımları sağlanmaktadır.

SHÇEK'in; çağdaş sosyal hizmet politikaları bağlamında kurum odaklı hizmetlerinin yanı sıra, koruyucu-önleyici, eğitici-geliştirici, tedavi ve rehabilite edici hizmetleri de yerine getirmek ve hizmet verdiği bölgede, toplum kesimlerinin daha iyi yaşam koşullarına ulaşmalarını sağlamak ve kentselealanda yaşam biçimlerinde izlenen farklılaşmayı azaltmak amacıyla 1993 yılından bu yana çeşitli illerimizde hizmete açtığı **toplum merkezlerinde; uygulanan program ve projeler aracılığıyla; hizmet verdiği bölge halkının bilgi ve bilinç düzeyi artırılarak özellikle kadının aile ve toplum içindeki statüsünün yükseltilmesi, üretken hale getirilmesi, sağlık, beslenme, çocuk gelişimi ve eğitimi, aile planlaması ve ev ekonomisi konularında bilgilendirilmesi, kadın, çocuk, gençlere vatandaşlık haklarından başlayarak insan haklarının ve çocuk hakları sözleşmesi kapsamında çocuk haklarının ve bu hakların nasıl kullanılacağının öğretilmesi, çeşitli konularda rehberlik yapılması, sosyal kültürel açıdan çok boyutlu ilgi alanlarının geliştirilerek hak katılımının sağlanması gerçekleştirilmektedir.**

Toplum merkezlerinde, halkın sorunlarının farkına varıp, birlikte çözüm yolları araştırarak birbirlerini anlama ve hoşgörülü olma gibi tutum ve davranışları gelişmekte, organizasyon, işbirliği ve iş bölümü deneyimi kazanmaları sağlanmakta, ayrıca liderlerin de bu süreç içerisinde ortaya çıkartılması ve değerlendirilmesi mümkün olmaktadır.

Toplum Merkezlerinde;

- Hizmet bölgesindeki halkın kente uyumlarının sağlanmasına ve kentle bütünleşmesine yönelik program ve projeler hazırlanır,
- Hizmetlerin birbirini tamamlar, destekler ve sürdürülebilir nitelikte olması sağlanır,
- Her toplumun veya toplumdaki farklı grupların birbirlerinden ayrı ve çok değişik sorunları ve beklentileri vardır. Bu nedenle, her toplum merkezindeki çalışmalar birbirinden farklıdır,
- Toplum merkezlerinde, toplum kaynaklarının harekete geçirilmesi, halk katılımının sağlanması da dahil mesleki bilgi, beceri, teknik ve yöntemler kullanılarak toplum organizasyonu ve kalkınmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Halen 32 İldeki 61 Toplum merkezimiz faaliyetlerini sürdürmektedir. Toplum Merkezlerimizde, 1993 yılından 2004 yılı sonuna kadar yaklaşık 301 bin kişiye hizmet sunulmuştur.

AİLE DANIŞMA MERKEZLERİ

Sosyal ve ekonomik gelişmelere paralel olarak ailede meydana gelebilecek sorunların giderilmesine yönelik hizmetlerin ve programların geliştirilmesi, uygulamaların izlenmesi, aile bütünlüğünün korunması ve parçalanmış ailelerin bireylerine destek sağlamaya yönelik eğitim hizmetlerinin planlanması gençlerin evliliğe ve ana-baba olmaya daha sağlıklı ve bilinçli hazırlanmalarını sağlayacak programların geliştirilmesi, uygulanması ve yönlendirilmesi çalışmaları yürütülmektedir.

Gelişme süreci içindeki toplumlarda yaşanan sosyal ve ekonomik çalkantılar birey ve aileyi baskı altına almakta ve onları çeşitli sorunlarla karşı karşıya getirmektedir. Toplum yaşamının değişmesi, aile yaşamının değişmesine, ailenin ana-baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aileye dönüşmesine, hatta tek ebeveynli ailelerin yaygınlaşmasına yol açmıştır.

Toplumdaki bu hızlı değişmeyle birlikte toplumumuzda giderek güçlenen mutlu ve huzurlu yaşama bilinci insanlarımızı sorunlarını çözme konusunda yeni arayışlara yöneltmekte, dolayısıyla yeni hizmet beklentileri gündeme gelmektedir. Bu durum aileye yönelik destek çalışmalarının kurumsal düzeyde yürütülmesini gerekli kılmış olup, Genel Müdürlüğümüz Aile Danışma Merkezleri aracılığıyla ailenin güçlendirilmesine yönelik politikaların geliştirilmesi çalışmalarına hız kazandırmıştır.

Bu bağlamda Aile Danışma Merkezleri, 2001 yılından itibaren Antalya, İzmir (2), Konya, Burdur, Balıkesir, Isparta, Mersin, Trabzon, Kocaeli, Batman, Van, Sinop, Adana, Ankara, Samsun, ordu, Giresun, Zonguldak, Yalova, Kilis, Sivas, uşak, Rize, Tunceli, Malatya ve Karabük İllerinde olmak üzere toplam 27 İl'de hizmete açılmıştır.

Bu merkezler; aile yaşamını korumak, desteklemek ve sorunların çözümüne yardımcı olmak amacıyla aile bireylerine yönelik koruyucu-önleyici, eğitici-geliştirici, tedavi ve rehabilite edici hizmetlerin yanı sıra rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin de verildiği merkezler olup, 11.09.2001 tarih ve 102 sayılı Bakan Onayı ile yürürlüğe giren "Aile Danışma Merkezleri Çalışma Esasları Hakkında Yönerge" doğrultusunda hizmetlerini yürütmektedir.

Aile Danışma Merkezlerinde; aile hayatının geliştirilmesi ve güçlendirilmesi yoluyla ailenin refahı, mutluluğu ve bütünlüğünün sağlanması, uyumlu aile ilişkilerine katkıda bulunulması, aileyi bir arada tutan bağların kuvvetlendirilmesi, aile üyelerinin kişiliklerinin sağlıklı biçimde gelişmesi, birey olma potansiyellerinin güçlendirilmesi ve toplumsal yaşama uyumlarının sağlanması, sağlıklı çocuk yetiştirme bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi ile aile sisteminde özgürlük, sorumluluk ve toplumsal değerler arasında bir denge sağlanması amaçlanmaktadır.

Söz konusu merkezlerde bu amaçlara uygun olarak; evliliğe hazırlık, eşler arası uyumsuzluk, tek ebeveynlik, ebeveyn-çocuk ilişkisinden doğan sorunlar, aile içi rol ve sorumlulukların dağılımı, yaşlı ve engelli üyelerin bakımı, boşanma öncesi ve sonrası yaşanan sorunların giderilmesi vb. konularda ailenin kendi kendine yeterli hale gelmesi yönünde mesleki çalışmalar geliştirilerek sürdürülmektedir.

Ayrıca, kadının toplum ve aile içerisindeki statüsünün yükseltilmesine yönelik programların geliştirilmesi, aile içi şiddetin önlenmesi ve 4320 sayılı "Ailenin Korunmasına Dair Kanun"un gerekli hallerde yaşama geçirilmesi konusunda aile eğitilerek desteklenmekte, rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilerek ailenin toplumsal ve ekonomik değişimi için uyumuna yardımcı olunmaktadır.

Ayrıca, ilgili üniversiteler ya da tam teşekküllü devlet hastaneleri, konuyla ilgili sevil toplum kuruluşları, bu konuda hizmet veren kamu ve özel sektör kuruluşları ile eşgüdüm ve işbirliği yapılarak, panel, seminer, konferans, söyleşi grupları gibi eğitsel destek programları düzenlenmektedir.

Bu hizmetler "Aile Danışma Merkezi Çalışma Esasları Hakkında Yönerge"nin 8. maddesine göre sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimci, hekim (tercihen aile veya toplum hekimi) ve avukat aracılığı ile verilmektedir.

7/6522

Bu meslek elemanları aldıkları formasyon çerçevesinde; aile bireylerinin durumlarının incelenmesi, psikolojik özelliklerinin ve sosyal ilişkilerinin belirlenmesi, aile yapılarının ve sorunlarının saptanarak, bunlara dayalı tedavi planının hazırlanması ve uygulanması sürecinde aktif olarak görev almaktadırlar.

Bu uygulama süreci içerisinde meslek elemanları kişisel çalışma, grup çalışması, ev ziyaretleri, psikolojik testler ve grup terapileri gibi özel tekniklerle sorunun çözümüne yönelik çalışmalar sürdürmektedir.

Halen 26 ilde 27 Aile Danışma Merkezi hizmet vermekte olup 2004 yılı içerisinde 1547 kişi, açılışlarından bugüne kadar ise 5288 kişi bu kuruluşlardan hizmet almıştır.

Mevcut merkezlerin ve Kurumumuz dışında hizmete açılacak merkezlerin standardını sağlamak, işleyiş ve çalışma esaslarını belirlemek amacıyla hazırlanan taslak yönetmelik üzerinde çalışmalar sürdürülmekte olup, Yönetmelik taslağı görüşleri alınmak üzere bu alanda hizmet veren özel kuruluşlar sivil toplum örgütleri ile üniversitelerin ilgili bölümlerine gönderilmiştir. Kurumumuzun koruyucu-önleyici yeni bir hizmet modeli olan Aile Danışma Merkezlerinin niteliğinin yükseltilmesi ve hizmet standardının belirlenmesi amacıyla illerdeki merkezlerin çalışmaları izlenerek sonuçları değerlendirilmektedir.

Saygılarımla.

Nimet ÇUBUKÇU
Devlet Bakanı